

Jack Botermans en Wim van Grinsven

MIJN OOM DIE HAD ER OOK ZO ÉÉN!

Motorfietsen uit een
knetterend verleden

Panther

M100, 598 cc,
1 cil., 4-takt,
1947, GB.

TERRA

© 2011 Uitgeverij TERRA
TERRA maakt deel uit van TerraLannoo bv
Postbus 97
3990 DB Houten, Nederland
info@terralannoo.nl
www.terralannoo.nl

Samenstelling, vormgeving en beeldredactie:
Jack Botermans, Amsterdam
fotografie motoren: Jack Botermans en Jos Wolters
Research: Jack Botermans en Wim van Grinsven
Tekst: Wim van Grinsven, Tekstbron, Maastricht
Technische info: Aad v. d. Oord
Alle motoren zijn gefotografeerd bij:
Oldtimer Motoren Museum te Oudenburg, België
Motormuseum Hagestein te Hagestein, Nederland
Advertenties: Wijnand Veenendaal,
www.grootmoederstijd.nl
Omslagfoto midden: Joke Timmermans-Boogaarts,
Gilze
Motor voorzijde omslag: Moto Guzzi,
Gambalunghino, 250, 1951

Pag. 96, Informatie verzamelaars

ISBN 978 90 8989 754 1
NUR 450, 370

Tweede druk 2017

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk, foto-
kopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

OPMERKING

De auteurs, de medewerkers en de uitgevers aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid uit welke hoofde ook, voor enig gevolg dat direct of indirect voortvloeit uit de in deze uitgave vermelde gegevens.

De samenstellers hebben alles ondernomen om de rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Zij die desondanks toch menen recht te kunnen laten gelden op een afbeelding kunnen contact opnemen met de uitgever.

Aan mijn opa en vader, maar vooral mijn oom ...

Køler- Esoffier

1000 Monneret, 980 cc,
4-takt, 2 cil., 1939, Frankrijk.

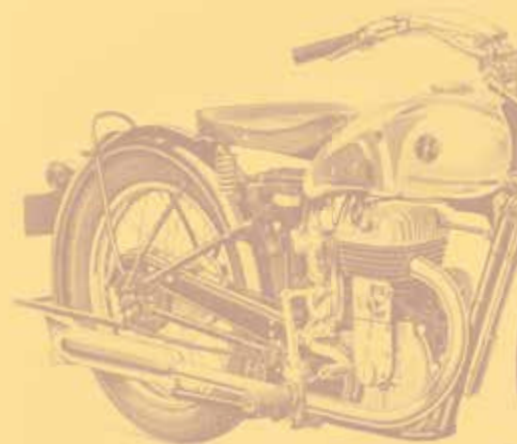
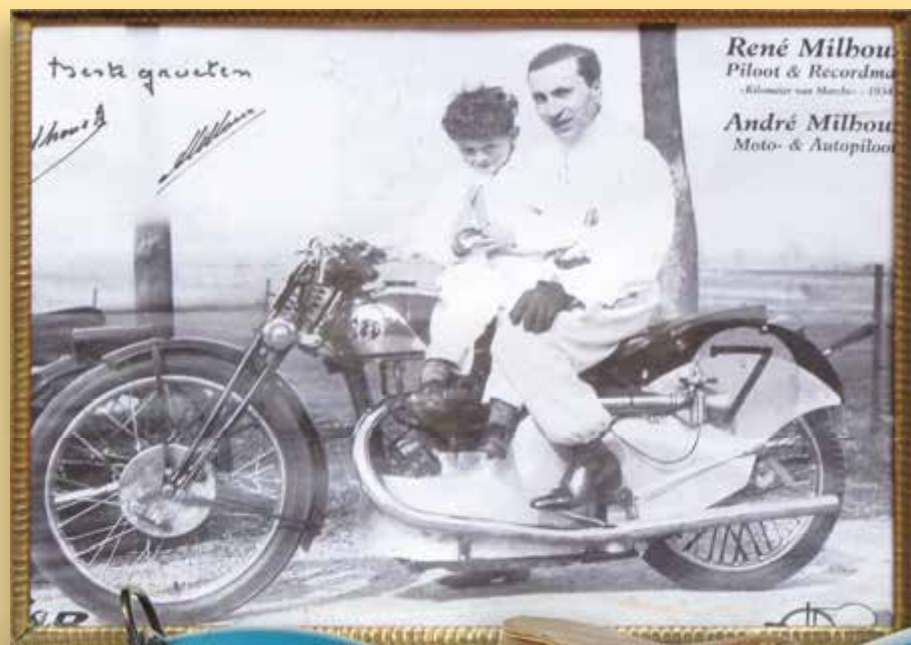
Foto: Francis Dréer

Inhoud

Iets bijzonders	7	TWN	1	Sparta	52
Het huwelijk van fiets en verbrandingsmotor	8	Panther	3/11	Vincent	54
Motoescort	12	Kœler-Escoffier	4	Kreidler	56
Handige driewielers	19	FN	7/30/44	Whizzer	58
Voor vrouw en kinderen	23	Gillet	9	Condor	60
Wild en opwindend	27	CZ	12	NSU	61
Rollend materieel	30	Jawa	14	Norton	63
Pure snelheid, zonder remmen	34	Poirier	19	Brough	68
Voetjes van de vloer	35	Peugeot	19	Matchless	71
Iemand op een motor	37	Indian	20	Scott	74
Mijn tante, die had er zó een!	40	Harley Davidson	22/26/33	Ariel	78
Hulp van boven	45	Royal Enfield	24	BSA	81
En toen wilde mijn tante er zó een!	47	Velocette	25	Eijsink	84
Op de hoogte blijven	51	Gnome & Rhône	32	Excelsior	85
Snel naar de TT in Assen	55	Moto Guzzi	32/42/45/70	Triumph	86
Puur voor het gemak	58	FIS	34	La Mondiale	88
Cross met of zonder bakkie	62	BMW	36/73/89	DKW	90
Om van te dromen	69	Socovel	40	Ducati	92
Zijspanraces	73	Daventery	41	VanVeen	94
De wegwacht is paraat	76	JWK	43	Münch	94
Motorvakanties	81	Labor	44		
Plaatstaal in plaats van buizen	89	Zündapp	46/53		
Een gevoel van vrijheid	95	Lambretta	47		
Schouderklop voor...	96	Piaggio	48		
		Heinkel	49		
		Praga	51		

TOT DE VERBEELDING SPREKEN

F N 13 450
spirit

Iets bijzonders

Motor en berijder worden één. Het lijkt of je de machine rechtstreeks vanuit je hersenen aanstuurt. Het donderend geraas onder je zadel lijkt je op te tillen. De wind woelt door je haren, en je ervaart dat machtige gevoel van vrijheid, dat je nergens anders vindt dan op je motor. De wereld ligt open, alles is mogelijk. Alles is goed.

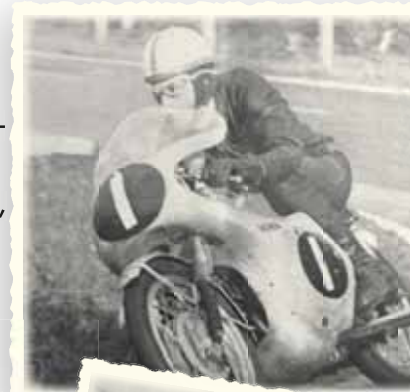
Dat is zo ongeveer de sensatie die de liefhebber ervaart als hij het object van zijn verlangen alleen al ziet en ruikt, bijvoorbeeld in een museum. Of gewoon in zijn eigen schuurtje of dat van een andere liefhebber. Een klassieke motor, liefdevol gerestaureerd, gered uit de klauwen van de tijd.

In dit boek presenteren we een (flink) aantal van de mooiste, bijzonderste en meest tot de verbeelding sprekende exemplaren uit de periode van pakweg begin 20e eeuw tot halverwege de jaren '60, toen de motor van de weg verdreven werd door de onstuitbaar oprukkende auto, die ook voor de gewone man ter beschikking kwam.

Het is niet meer dan het topje van de ijsberg, wat we kunnen laten zien. Er zijn zo ontzettend veel prachtige motoren gemaakt, dat we er een tiendelige encyclopedie mee zouden kunnen vullen. Wij moeten het doen met 96 pagina's. Daar hebben we dan ook iets echt bijzonders van proberen te maken.

We wensen je net zoveel plezier bij het doornemen van dit boek als wij hadden met het maken ervan.

Jack Botermans en Wim van Grinsven

EEN HECHTE VERHOUDING

EEN 4 TAKT BELASTINGVRIJE MOTOR

ook voor lichte

Het huwelijk van fiets en verbrandingsmotor

wezenlijkt.

Al dan niet voorzien van een zijspan werd de motor het vervoermiddel dat niet alleen het woon-werkverkeer veraangenaamde, maar op (spaarzame) vrije dagen ook het strand, de bossen en zelfs het buitenland binnen bereik bracht. 'Spring maar achterop, schat.' We gaan op weg.

Eind 19e eeuw kwamen twee ontwikkelingen samen. De fiets nam langzaam definitief vorm aan, en de verbrandingsmotor beloofde een efficiënte en compacte krachtbron te kunnen worden. Breng die twee samen en kijk: de motorfiets is geboren.

Die eerste jaren waren het voornamelijk excentriekelingen en hobbyisten die zich op de verbazend oncomfortabele en uiterst onbetrouwbare, vaak door de berijder zelf gemaakte, motorfietsen voortbewogen. Toen kwam de vernietigende Eerste Wereldoorlog, waarna vanaf 1918 een periode van voorspoed en stormachtige ontwikkelingen aanbrak. Dat gold ook voor de motorfiets. Het werd een volwassen vervoermiddel dat voor brede maatschappelijke geledingen bereikbaar was.

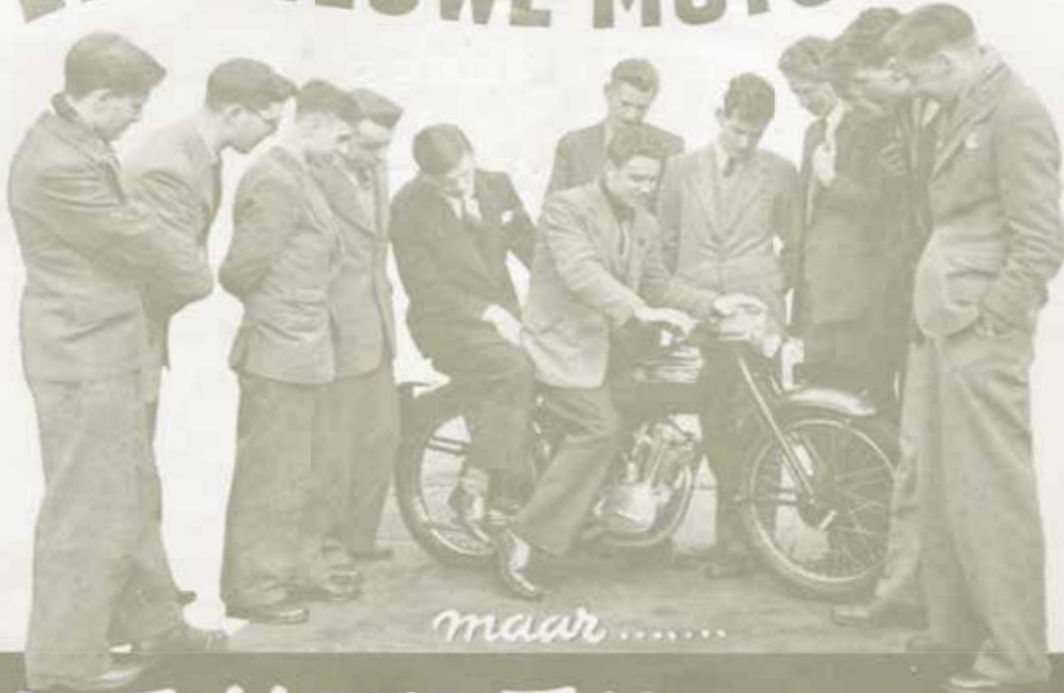
En het werd méér dan dat. De uitlaatklep bij uitstek voor het verlangen naar vrijheid, opwinding en ongeremd plezier van de elkaar opvolgende generaties.

Deze viertakt Nimbus met zijn 4 cilinders in lijn van 750 cc. uit 1939 was een populaire motorfiets. De fabriek die de Nimbus maakte is dezelfde fabriek in Denemarken die de bekende Nilfisk stofzuigers maakt.

EEN NIEUWE MOTOR!

MEEGAAN MET DE TIJD

maar.....

HOE HOUDT HIJ ZICH?

Gillet

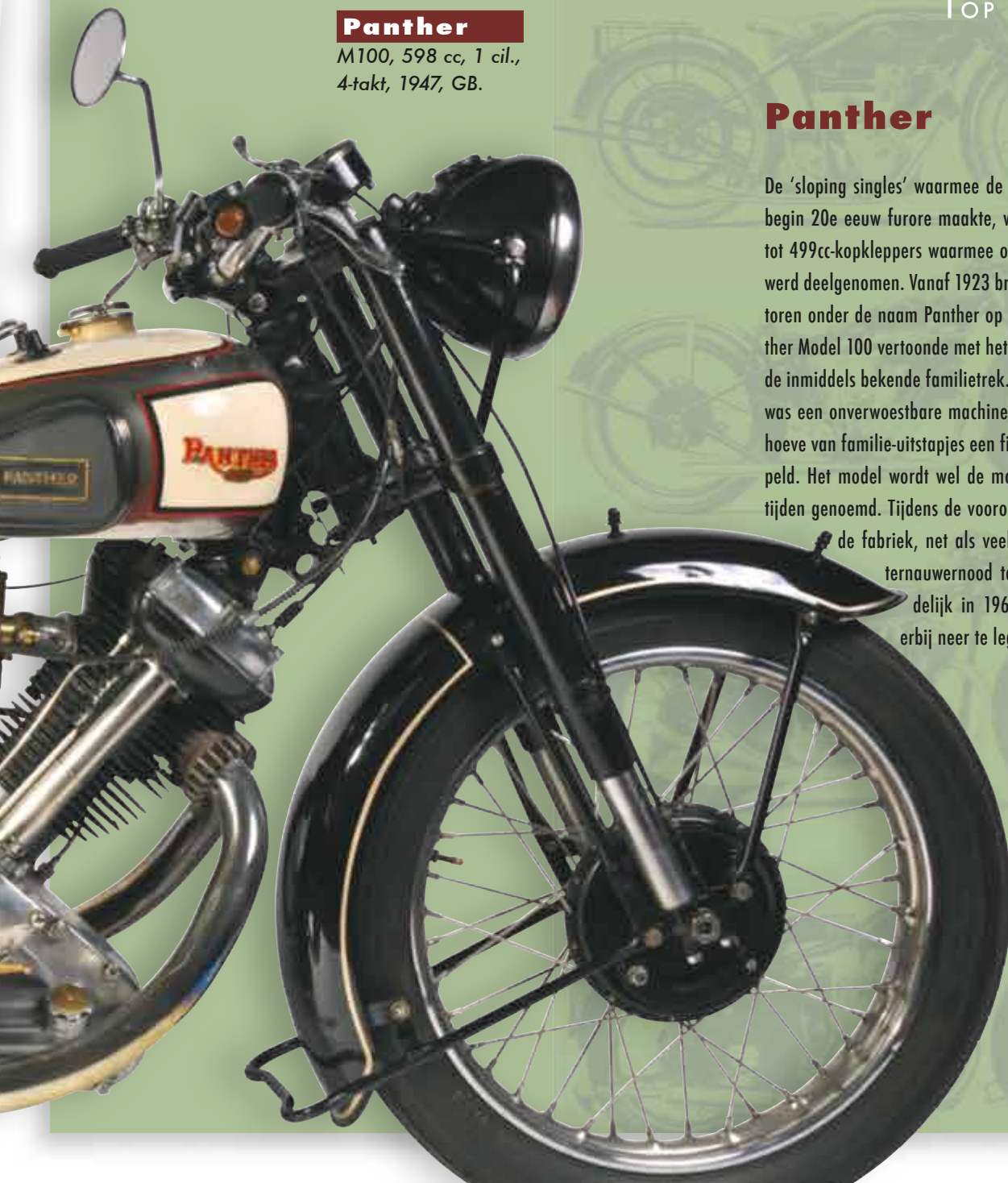
Herstal, 500 cc,
1 cil., 4-takt, 1951,
België.

MANNENDROMEN

Viriel richtte de cilinder zich schuin omhoog. Klaar voor actie. Het schuinliggende blok ('sloper' in het Engels) vangt de framebuis. De twin port cilinderkop met twee uitlaten draagt bij aan de sportieve uitstraling van de 'Big Panther'.

Panther

M100, 598 cc, 1 cil.,
4-takt, 1947, GB.

TOP OF THE BILL

Panther

De 'sloping singles' waarmee de firma Phelon & Moore begin 20e eeuw furore maakte, werden doorontwikkeld tot 499cc-kopkleppers waarmee ook succesvol aan races werd deelgenomen. Vanaf 1923 bracht de firma haar motoren onder de naam Panther op de markt. Ook de Panther Model 100 vertoonde met het schuin geplaatste blok de inmiddels bekende familietrek. De Panther Model 100 was een onverwoestbare machine waaraan vaak ten behoeve van familie-uitstapjes een fiks zijspan werd gekoppeld. Het model wordt wel de mooiste éencilinder aller tijden genoemd. Tijdens de vooroorlogse crisisjaren wist de fabriek, net als veel collega-constructeurs, ternaauwernood te overleven om uiteindelijk in 1967 definitief het bijltje erbij neer te leggen.

Motorescorte

Van dit model werden in 1939 vier exemplaren (en een extra blok) gemaakt in opdracht van het Vaticaan. Twee reden voor en twee achter de auto van de paus. Twee zijn er verdwenen, één wordt bewaard in Motor-museum Hagstein.

Hoewel de motor zich had ontwikkeld tot het werkpaard van de gewone man, deed hij ook dienst bij speciale gelegenheden. Hoogwaardigheidsbekleders kregen en krijgen vaak een motorescorte ter begeleiding en beveiliging. In Nederland kozen politie en marechaussee graag voor de betrouwbare robuuste uitstraling van degelijke Duitse BMW's. De Belgische zwaantjes reden op zware Harley's naar het voorbeeld van hun Amerikaanse collega's.

CZ

500, 494 cc, 2 cil.,
2-takt, 1939, Tsjechië.

CZ

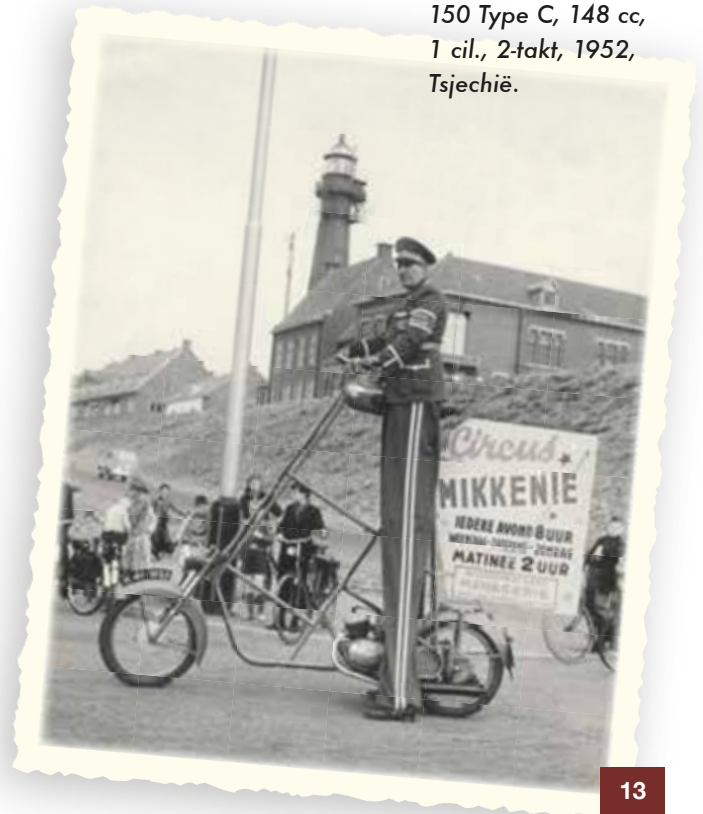
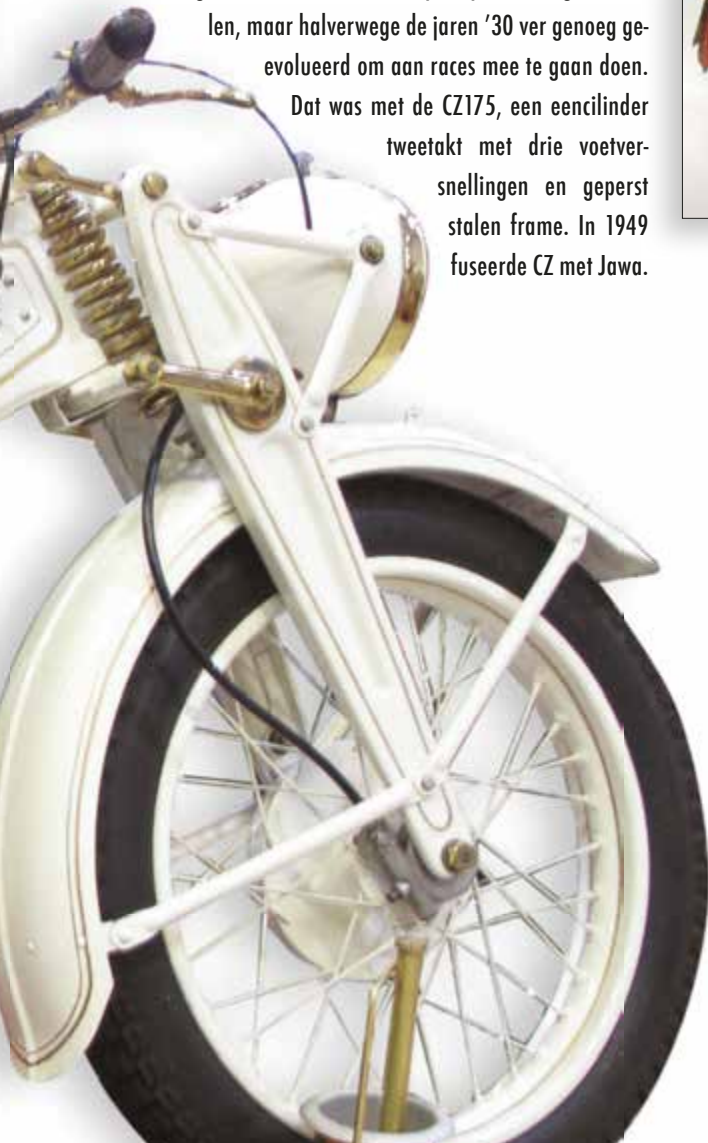
Zoals veel collega-producenten was ook CZ van oorsprong een wapenfabriek die eerst fietsen en later motorfietsen begon te maken. Aanvankelijk vrij eenvoudige modellen, maar halverwege de jaren '30 ver genoeg geëvolueerd om aan races mee te gaan doen.

Dat was met de CZ175, een eencilinder tweetakt met drie voetversnellingen en geperst stalen frame. In 1949 fuseerde CZ met Jawa.

CZ

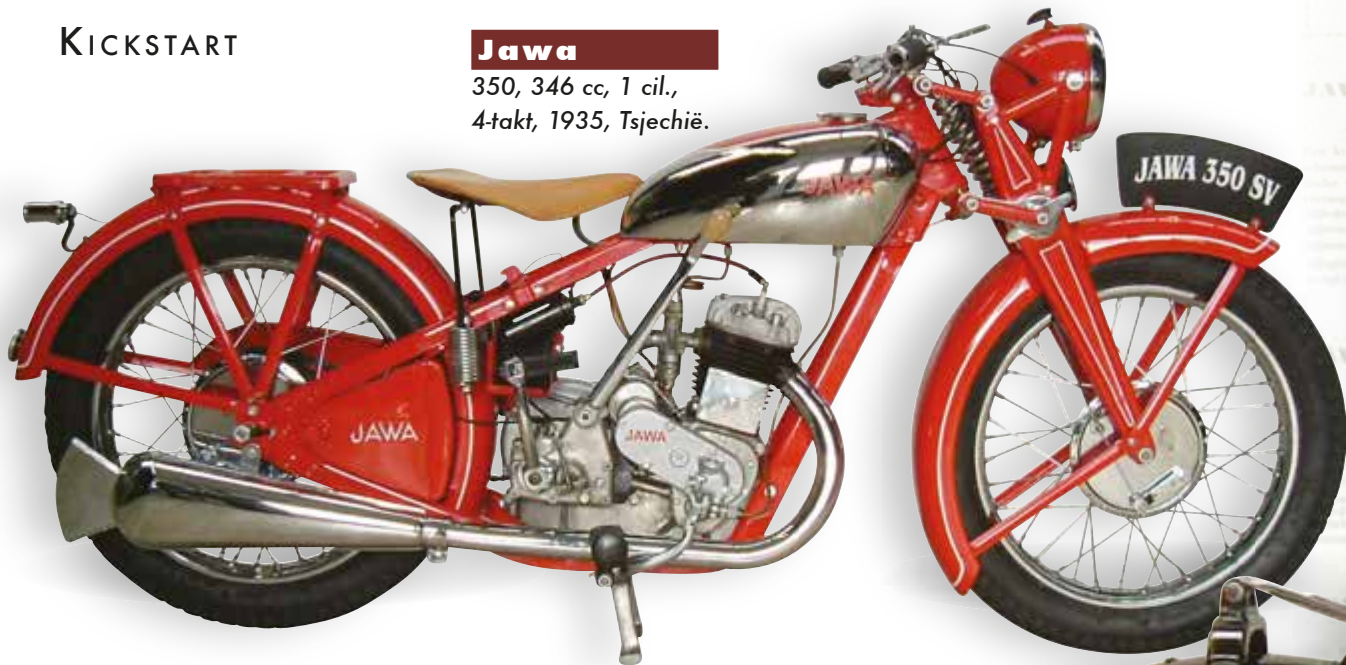
150 Type C, 148 cc,
1 cil., 2-takt, 1952,
Tsjechië.

KICKSTART

Jawa

350, 346 cc, 1 cil.,
4-takt, 1935, Tsjechië.

Jawa

Opgericht in 1928 begon de Tsjechische wapenproducent Jawa met een in licentie gebouwde Wanderer 498cc-viertakt, maar werd pas in 1932 succesvol met een 175cc-Villiers-tweetaktmotor met Albion-drieversnellingsbak, waarmee ook in races behoorlijk vooraan werd gereden. Zo werd de basis gelegd voor wat zou uitgroeien tot 's lands grootste merk. Karakteristiek was de Jawa-rode kleur waarmee de modellen van ver in het oog sprongen. Na de Tweede Wereldoorlog lanceerde JAWA een al snel populaire 350cc-twin, aanvankelijk onder de naam OGAR. In 1949, het jaar van de fusie met CZ, bracht Jawa een moderne 250cc uit die de basis werd voor tal van nakomelingen.

Jawa

Rumpal 500, 498 cc,
2 cil., 4-takt, 1930,
Tsjechië.

De Tsjechen beseffen dat ze veel van hun motorische erfgoed veel te goedkoop in buitenlandse handen hebben laten overgaan. Nederlanders, Belgen en vooral Duitsers haalden er de mooiste motorfietsen weg om thuis mee te pronken. Tegenwoordig vragen ook Tsjechen de hoofdprijs.

Jawa

350, 346 cc, 1 cil.,
4-takt, 1945, Tsjechië.

